

IV. FEJEZET

AZ ÉLETERŐ

1. Szerves és szervezetlen lények — 2. Az élet és a halál —
3. Értelem és ösztön

Szerves és szervezetlen lények.

Szerves lények azok, amelyekben valami benső tevékenység forrása rejlik, ami élteti őket. Keletkeznek, megnőnek, önmaguktól szaporodnak és elhalnak. A különböző élethatások céljaira külön szervekkel bírnak, amelyek az önfentartás szükségleteinek megfelelőek. Az embereket, az állatokat és növényeket értjük alattuk. Szervetlen lények pedig mindazok a lények, melyeknek önmagukat éltető erejük nincs és önkéntesen mozogni sem tudnak; csupán az anyag összehalmozódásából származnak, mint az ásványok, a víz és a levegő stb.

60. Ugyanegy erő tartja-e össze a szerves és a szervetlen lények anyagelemeit?

„Igen. A vonzás törvénye mindenre nézve ugyanaz.“

61. Van-e valami különbség a szerves és a szervetlen testek anyaga között?

„Az anyaga mind a kettőnek ugyanaz, csak hogy a szerves testeké éltetett anyag.“

62. Mi által lesz az anyag élővé?

„Az által, hogy egyesül az életerővel.“

63. Valamely külön működő erőben van-e meg az életerő, vagy nem egyéb az, mint a szerves anyagnak tulajdonsága; szóval, hatás-e az életerő vagy ok?

„Mind a kettő. Az élet valamely működő erőnek az anyagra gyakorolt hatása; és az a működő erő éppen úgy nem élhet az anyag nélkül, amint az anyag nem

élhet e működő erő nélkül. Az életerő mindent éltet, ami őt magába felveszi és asszimilálja.“*)

64. Láttuk már, hogy a szellem és az anyag a mindenségnek két alkotó eleme. Vajjon az élet a harmadik elemnek tekinthető-e?

„Az életerő mindenestre a mindenség szükséges alkotóelemeinek egyike, de azért neki magának is a módosult egyetemes anyagban van meg az ősforrása. Éppen olyan elem ez számotokra, mint az oxigén és a hidrogén, amely mégsem őselem, mert mind egy közös alapelvől ered.“

Ugy látszik eszerint, hogy az életerőnek forrása nem külön őserőben fekszik, hanem az egyetemes anyagnak különös sajátságában, amely bizonyos módosulásokból ered.

„Ez abból következik, amit már mondtunk.“

65. Vajjon valamely előttünk ismeretes testben lakik-e az életerő?

„Az általános fluid a forrása. Az t. i., amit delejes fluidnak vagy éltetett villamos fluidnak neveztek. Az a közvetítő, vagyis a kötelék a szellem és az anyag között.“

66. Egy és ugyanaz-e minden szerves lénynek az életereje?

„A fajok szerint módosultan ugyanaz. A szerves lények általa mozognak és működnek s az különbözteti meg őket az élettelen anyagtól; mert az anyag mozgása még nem élet. Az anyagot mozgatja valami, de az anyag nem mozgat semmit.“

67. Állandó tulajdonsága-e az élet az éltető erőnek, vagy csak a szervek működése fejleszt ki ennek az életét?

„Csakis a testtel együtt fejlődik ki élet. Nem mondtuk-e már, hogy anyag nélkül az éltető erő nem élet? E két dolog egyesülése szükséges ahhoz, hogy élet támadjon.“

*) Kénytelenek vagyunk itt ez idegen szót használni, mivel nem ismerünk nyelvünkben olyan szót, mely e fogalmat helyesen kifejezné. *A fordító.*

Mondhatjuk-e, hogy mikor az éltető erő nem egyesült a testtel, akkor lekötötten van meg az élet?

„Mondhatjátok. Ugy van.“

A szervek összessége mintegy gépművet alkot, mely akkor kezd csak működni, ha a szervekben rejlő életerő megindítja. Az életerő a szerves testek hatóereje. Amikor az éltető erő működésre indítja a szerveket: azok viszont működésük által fenntartják és fejlesztik az éltető erő tevékenységét; körülbelül úgy, mint a dörzsölés fejleszt a hőt.

Az élet és a halál.

68. Mi okozza a szerves lények halálát?

„A szervek kimerülése.“

Lehetne-e a halált ahhoz a tünethez hasonlítani, amikor az elromlott gép megszűnteti mozgását?

„Lehet. Ha a gépet rosszul szerelték fel, eltörik a rugója; és ha a test beteg, eltűnik belőle az élet.“

69. Miért van az, hogy sokkal könnyebben okoz halált a szív megsérülése, mint bármely más szervé?

„A szív élő gép, de nem az egyetlen szerv, melynek sérülése halált okoz. A szív csupán a lényeges kerekék egyike.“

70. Mi lesz a szerves lények halála után anyagukból és életerejükből?

„Az élettelen anyag széjjel hull és új lényeket alkot, az életerő pedig visszatér tömegébe.“

A szerves lények halála után alkotóelemeik újabb lényeket alkotó összetételekké válnak. Az újabb lények pedig éltetésükre az egyetemes forrásból merítenek életerőt s elkülönítik és asszimilálják, hogy majd ha megszűnnek élni, visszaadhassák annak a forrásnak, melyből merítették.

Az életfluid ugyszólván átítatja a szerveket és a szervezetnek minden részét tevékenységre indítja. Ez a tevékenység hoz helyre bizonyos sérüléseket s ez indítja meg újra a hirtelen megszakított működést. Ha azonban a szervek működése közben lényeges elemek elpusztultak, vagy tulságosan megrongálódtak, akkor

az élet fluidja képtelen az élet mozgását közvetíteni és a lény meghal.

A szervek szükség szerint kisebb vagy nagyobb mértékben hatnak egymásra és működésük kölcsönösségét a közöttük fennálló összhang idézi elő. Ha ezt az összhangot valamely ok megbontja, a szervek épen úgy megszűnnek működni, mint a gép, amelynek lényeges kerekéi megrongálódtak, mint pl. az óra, mely idővel elkopik, vagy valami baleset következtében széjjelbomlik és amelyet a hajtóerő aztán már nem képes többé elindítani.

Az életnek és halálnak sokkal tökéletesebb képét látjuk a villamgépben, amelyben mint minden más természeti testben, leköttöten rejlik a villamosság. A villamosság tünetmenyei ugyanis csak akkor mutatkoznak, ha a fluid megfelelő oknál fogva működik. Ilyenkor azt mondhatnók, hogy a villamgép él. Mihelyt megszűnik a működés oka, elmarad a tünetmeny és a villamgép tétlen állapotba jut. A szerves testeket ilyenképen villamgépeknek vagy villamos oszlopoknak tekinthetjük, melyekben a fluid működése az élet tünetmenyét idézi elő, a fluid működésének megszűntével pedig beáll a halál.

A szerves lények életfluidjának mennyisége a fajok szerint változó, sőt egy és ugyanabban a lényben, vagy az egy fajhoz tartozó egyénekben sem állandóan egyenlő. Vannak egyesek, akiket ugyszólván tul-
telteknek mondhatunk és viszont olyanok is vannak, akiknek alig van annyi életfluidjuk, amennyire szükségük volna. Innen van az, hogy némelyek részére az élet élénkebb, szívósabb és némi tekintetben bőségesebb.

Az életfluid mennyisége el is fogy, vagyis elégtelen lehet az élet fenntartására, ha azáltal meg nem újítjuk, hogy az azt rejtő anyagokból magunkba veszünk és asszimilálunk, azaz magunkhoz hasonlítjuk.

Az életfluidot egyik lény a másikra átruházhatja. Akinek több van, adhat belőle annak, akinek kevesebb van, sőt bizonyos esetekben így a már kialvóban levő életet ismét visszahívhatja.

Értelem és ösztön.

71. Az életerő az értelem tulajdonsága-e?

„Nem tulajdonsága, mert hiszen a növények is élnek, de nem gondolkoznak. Nekik csupán szerves életük van. Az értelem és az anyag egymástól független, mivel értelem nélkül is élhet a test. Az értelem azonban anyagi szervek nélkül nem nyilvánulhat meg, tehát szellem kapcsolódása szükséges ahhoz, hogy az állatias anyag értelmessé válhassék.“

Az értelem oly külön képesség, mely csak a szerves lények bizonyos osztályainak tulajdonát képezi. Tőle kapják ezek a gondolkozó képességet s a tetteire indító akaratot, általa ismerik fel létüket és egyéniségüket, valamint arra is az értelem teszi őket képessé, hogy összeköttetésbe léphessenek a külvilággal és ki-
elégíthessék szükségleteiket.

Eszerint háromféle lényt különböztethetünk meg, ugymint: 1. a csupán anyagból alkotott, élettelen lényeket, melyek élet és értelem nélkül valók; 2. az élő, de nem gondolkozó lényeket, melyek életképességgel felruházott anyagból állanak, de értelmük nincs; 3. az élő és gondolkozó lényeket, melyek nem csupán életképességgel felruházott anyaggal, hanem ezenkívül értelmi képességgel is bírnak, ami a gondolkozásra is képessé teszi őket.

72. Mi az értelem forrása?

„Mondtuk már, hogy az egyetemes értelem!“

Mondhatjuk-e, hogy minden lény a közös forrásból merít értelmet és asszimilálja azt, mint ahogyan merít és asszimilál az anyagi életerőből?

„Ez csak rossz hasonlat, mert az értelem minden lénynek a saját tulajdonsága, ami egyuttal annak erkölcsi egyéniségét alkotja. Különbözik pedig tudjátok, hogy vannak olyan dolgok, amelyeknek az ember nem hatolhat a mélyére; ez pedig még egyelőre azok egyike.“

73. Független-e az ösztön az értelemtől?

„Nem teljesen független, mert az ösztön bizonyos

fajtáju értelem. Az ösztön megfontolás nélküli értelem, amellyel minden lény gondoskodik szükségleteiről.“

74. Lehet-e határt vonnunk az ösztön és az értelem között, azaz megállapíthatjuk-e, hol végződik az egyik és kezdődik a másik?

„Nem lehet határt vonnotok a kettő között, mivel gyakran összebonyolulnak; de jól meg lehet különböztetni egymástól az ösztön és az értelem cselekedeteit.“

75. Helyes-e az a meghatározás, hogy amennyire gyarapszik az értelmünk képessége, annyira csökken az ösztönünké?

„Nem, mert az ösztön mindig megvan, csakhogy az ember elhanyagolja. Az ösztön jóra is vezethet minket. Csaknem mindig az ösztöneink vezetnek és gyakran sokkal biztosabban, mint az értelem, mert nem tévednek soha.“

Miért nem mindenkor megbízható vezetőnk az értelem?

„Föltétlenül megbízható volna az értelem, ha nem adott volna neki rossz irányt a rossz nevelés, a gőg és az önzés. Az ösztön nem okoskodik, az értelem pedig az emberre hagyja a választást és szabadon engedi dönteni.“

Az ösztön keletkezésében levő értelem, mely a szorosán vett értelemtől abban különbözik, hogy nyilvánulásai csaknem mindig közvetlenül és hirtelen támadnak, míg az érteleméi meggondolt cselekedetek.

A szükség különfélesége szerint változik az ösztön is. Az olyan lények ösztöne, akik ismerik és észreveszik a külső dolgokat, az értelemhez, vagyis akaratához és szabadsághoz kapcsolódik.